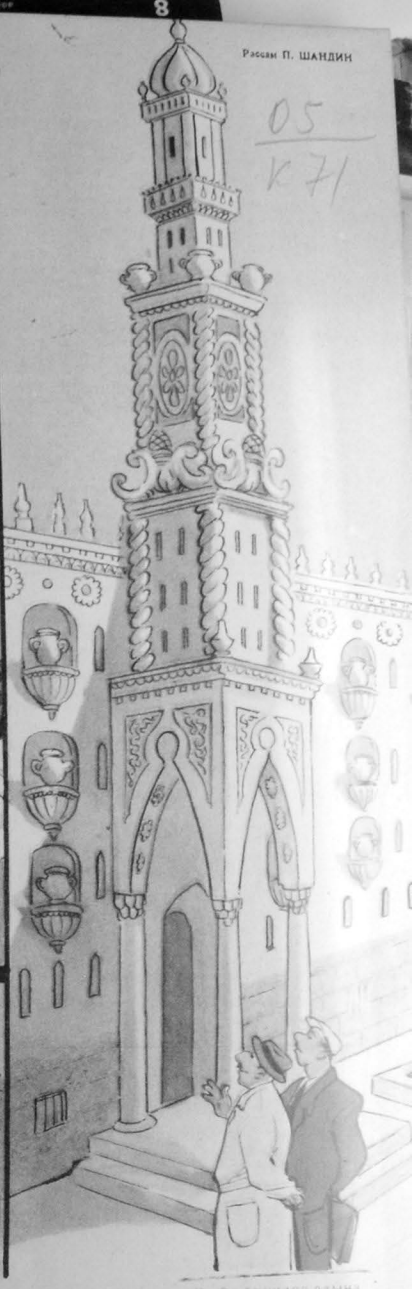

05
K 71

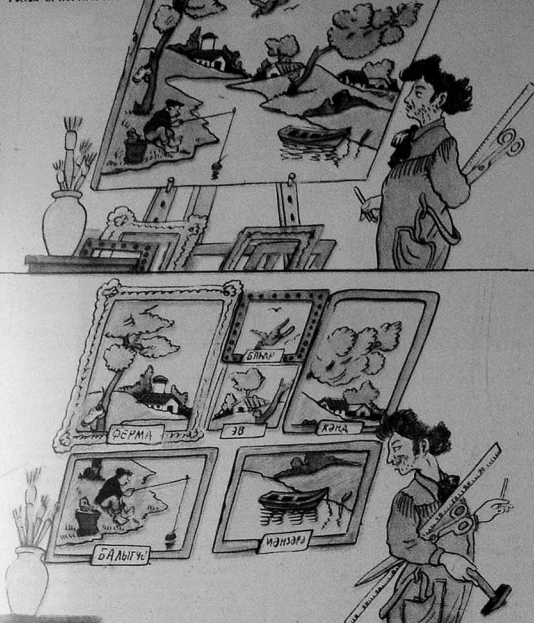
— Архитектор сизин эвин заһирини бәзәмәкдә һеч шейи әсиркәмәмишдир.
 — Өвәзиндә даһилини бәзәмәкдә һәр бир шейи әсиркәмишдир.

М. Ф. АҢУНДОВ АДМИ
 АҢУНДОВ РЕСПУБЛИКА
 УЖИЖИ ИТДБАНАСЫ

К И Р Л И

— Мөшүр рессамлар бир эсэр яратмаг үчүн чохлу этүд чөрлөрмиш. Мөн исе бир этүдөн көр нө гөдәр эсэр чыхар-мышам.

БӨЙҮК МӨҢАРОТ

Бу күндөрдө йолум Гарабаш тарафга дүшүм. Еваха дөмүр йол станциясынын рисис Чалаловда расташтым.

— Ичкеришм, — деди, — Еваха калсын, чер-бикимди каскөйбө көрсөң, олмак.

— Разиландым. Эээ ордакча, дөмүр йол станциясы бүгүндө бир күшөй чыккып алашкы.

Догрусу дөстүм мана бөйүк чохалат берди. Бүркөлдү чох утанасы олдүм.

— Чамам бу гөдөр идириг төрч нөйө көрөк, — дейбэ аяга дурмат истөдүм.

— Отур ашага, сизэ сөзүм кар, — дейбэ үчүм-бөкүм бахыла ва бир аз фикр кетди. Оуну чиндэ бир һадис сөйлөмө һазырлашдыгымн дөрһал дүдүм. Сөйбөтти гиса этмөк үчүн:

— Эшиктишим, — дедим, — бу ерлөрдө чохкор-порост, сохаватта оғанлар чохур.

Сиз сохаватта оған көрмөксиниз, гисет олар Агабөбөдиз гайыдаһаб онларда таныш оларсыздык. Эээ ордакча, дөмүр йол станциясы оғанларга чөдүк. Еваха памбыг заволууну директору һабиб Әлиев, нефт бөкүм директору Әли Дашдөмүров, таһал төдөркү идарасынын мүдирү Оскөрову хуусула төдө этти.

— Бу ва онлар Еваха дөмүр йол станциясына 100 мин маната гөдөр пүл верибәр, — дейбэ сүсүдү.

Мян тэчүмбөз: — Нечэ йэин пүл верибәр. Вази, бали, пүл верибәр. Дана догруссу О бир шей аякка бөлмөдүм. Төрдүдү этякини йол станциясында оқар маларыны вахтада аппарамитларына көр, бу мин едди айында

һабиб Әлиев 44.217 манат, Әли Дашдөмүров 38.517 манат, Оскөров 7.435 манат дөмүр йол станциясына чөриө веришлөр. Достүм Еваха Халал, Нуха, Бөрдө, Варташев ва башга район истөбөк чөмийәтлери идараларынын дө мүдрийи мигларда чөриө верилеринин теид этти. Амма Чалылов ена дө һабиб Әлиевни, Әли Дашдөмүровун адыны хууси бир эла ила чакирди: — Догрудан да дөмүр йолу ила нефт-бөкүм, я эла памбыг заволу арасында чөм 60—70 метрик йол вар. Мала вахтада аппарамиты, бу 60—70 метр йол өзлөккө бизэ 30—40 мин манат бөксини вермөк, һәр директорун һүрәри дейди.

Төчүмбөзүм, дөвлат һесабина сохават кестариләр ичарисында булардан бөйүкәри дө вардыр.

— Бас о кишиләр? — дейбө сорулдум.

— О да мөң! — дейбө, бу дөбө бирини күлдү. Мян дөстүм да малларыны вахтында апармадыгы үчүн кулаи мигларда чөриө вермөккө элачымгыл этякини күман этдим. О исе деди:

— Миним мөһартим чөриө вермөккө һөкүм бу чөриөлдери багыштамагдалар, Мөксөди, Варташев район кооперативлар итиһағы маалы вахтада аппарамиты үчүн 6.784 манат чөриө олунамшудү. Мөним сохават дөгарчк. Эяниг сыхаб достума худаһафиләшлөдө деди: —

— Догрудан да бөйүк мөһартимиз вардыр. Сиз дө, сизин достарыңыз да дөвлат һесабина чинбизини азымын аякшы амбысына.

Ш. МЭММӨДӨ

А Ч И Р

— Эээ күн илмуруду ки, Чалала һусейнов оғду Садыгга дейимисин. Садыг атасымы дөналай дейдириди: «Сиз эскөрк чинбизини чыккыдым, бир дө бундан сонра ала ишти ер тапа билмөк чөксөдүм. Атасы да ачтырчыл дад чакирди, ки чыккыдым, мөни чымдардыр, дөдиләр кет өзүмдө сикет тапа. Бу күнүк ена дө дейимсиз башландымшы. Чалалын арадым Зәһра хөдими да кай кишинин тарафини сахалардым, кай да олууну. Чалала онларга үрөк верибө дейдириди: — Давы на доғор өзү олса, дөрисин бир эшшә йөкүрдү ки гурдукуму алаһа ювасында етир...»

О, сөзүмүн дөласымы дөмөк естөйдөдө гапы чөмбөһү оғду һөйтөдә яшани гары арвад көри киди ва хөдими адыны ки, онун истирдә арагазырын хохлаһыб көрсүрүләр бөкә улуш ола. Садыг гарты кини сичрайыб, чинбизин бир гөзет чыхарды:

— Мана вер көрүм! — дейбө истиграр вәрөгәсини ады. О, нөмрөләрө баханда Чалала на дүшүндүсү, арвадына деди: — Ай Зәһра, бизим облигасалары да кәтир йөкәд!

— Дуэни йөкәлмәдымиз? — дейбө Зәһра, Чалала бир дүмсүк вурду сүсүлдү. Зәһра өз вәрөгәларын кәтирәб верибө Садыгга. Садыг бир гөзет, бир дө вәрөгәләрә бахыб:

— Күзүн айдын ай арвад, облигасияны 200 манат уауубур! — дейбө гарымын вәрөгәларын өзү нө гаһтарды. Гары келәндән сонра эр-арвад оғданы янадылар.

— Но гөдәр? — Йирми беш мин манат! — дейдөдә Зәһра хөдими фынагыга чөдөб йинады, Садыг да дөйшдирдәни облигасияны бахыб, гөйдү чинбө.

— Ай арвад, һала тәхдир, облигасияны дөйшдирмөк өз элә кечирмөк адыр, инди усталгы о пуларды эманат кассасындан алмадыр.

✱

Чалала кишинин гөнушусу һусейнага мөшөд Дөдәш оғду Москвада мөнаһаһәндә чыкыб Дөжерижск районуна тәрәф йөнөлдү. О, йол үзүн көз-өзү ила дөнышдырды:

— Яхшы, көрөкс пуларын һамасыны йөзүк вөрчәкчүл, йөксә хырасы да олачак?! Эскөр олу, йирми бешлик бәс чинбәрлим дүтмаһаг, эйтиг аякшы шейдир. Оун чөртир алмы ки, пуларды йырмага керси олсун. Өзү дө көрөк баһалы портфель адым, идирага на дөрагә. Чалал, гары арвадым һалаа облигасиямын дөйшдирдә илааи гөрхү ки, инди мөн онун оғурдугу облигасиясы пулуна баһалы портфель алаанда илааи гөрхөм?! Эээ, кишир Чалала пула верән, ахмак дейләйм ки, элачак чөм Москвага кәлдүм, миндиләри ки, алаһа вермөк Чалала ва дөмөк: «Мян ебә алыб атырчым вөрмө Чалала ва дөмөк: «Мян ебә билкәрим, ал сөн ебә. Пуларды алыб бу Москвада бир кеф элөйим ки. Чалала элә кефи охусунда да көрөмниси олсун!»

О, кәлиб эманат кассаларындан биринә чытты.

ГАРА ЯХА

Халдан району Мәлеков адына колхозун кечими сәдрә Шабалы. Мөшөд иди эмәллери үстүндө ишәднө күтөрүбү мөсүтәйһәтә чөд элөлдө дөдиләр: «чынымы динчөлдиди». Сөн дөмө, Мөмәд кәлибә ерине кәдр һазырлайыбшы.

Байрам киши эмиси оғду Шабалды Мөмәдди йөла сәлинда бөкә олушды.

— Кет эмөлүр, һеч хиффөт эдмә, мәнә дө Байрам дөдиләр. Бир колхоз сөдри истөйирим ки, сәлидә сонра ишәлө йилсин. Ай гөйдүм һа...

Байрам киши сөзүвүн үстүндө мөһәм дурду. Сәдрә киши дөйбө бир дөләккө күтөрүб кәлибди колхоз һөкәдә илааи гөтәксини атысына. Төдә көрәк колхоз сәлири бөзө бир үлтигәтүм верди:

— Иһс этмөккө башламышам ки, эмөлүм Мөмәддә сонра мәнә аякшы бахмылар. Оудр ки, хәбәрдардыр этмөк бөрүчүдүм. Сәһәрдән көрөк мөн колхозда китабхана мүдирә, гызым да Фермада һәким олағ. Йөксә өзүндә күр, —

Колхоз сөдри пөшман олу ки, Байрам кишиһ

Мә'рузә динләнилди ва бир сәслә гөбүл әдилди.

ЧЕБИЗ КАРВАНЫ

Бир гатар мухтаһыб йөкү машинилары Көчир һай-күй ила бөкә йүзәдиләр. Маршрут йөнәләр мөркөз сары, Сорнишлар һамы багыр бирдә.

Бир машинда халы, бириндә табак, Бириндә абжард, бириндә чөмәк. Бир папагы һа дурд элидә чөмәк, Чөзизин сайыны билир эбәрдән.

Бир машинда кедир бир гуллу газан, Бир пендир бардагы, бир сулу гәлән. Бириндә чарпайы, бир дө элөян, Чөх һөйрәтлә бахыр һәр йөкәдн кетчә.

Машинда рөгс әлдр бир чөван оғаи, Бир элидә йазулар, бириндә рефтан. Нөрдәни багыр, «Чан, аман гурбан!» Шабаш пуларыны алкын мөрдәлән.

Бир гары тутубур башында мангал, Бир элидә хурчун, бириндә чүвал. Машында гәһфидан готур гөйлә-гал, Гары хурчунуну гөймәйәр эддән...

Гәпы тез дөбулар, гөнушдур йөгән, Көлибдир ки үчү, эми әлдр кәлиб. О, илкә малары йыгарын чинчын, Билмөйәр на дөсин өз сөвиңчидән.

Гөнуш дилә кәлир: «О күнүш күмәр, Бриләнт сиргәлар, үч дәст күмәзмәк. Бир гөлбаг, бир үзүк, үч мөст зәрзәр, Бизимдир, вөркинә, кетмәлиәм мәнә.

Эв тамам бөксәлар, гәләр бир чөйрә, Бир пендир бардагы, бир гуллу нефр. Бир дө бас гәләмшә бир сикәи дәрә, Бахыб һей аһ чөкәи халир үрәкән.

Отага гәлмәшынә бир чыргы вөрән, Бир чан парчасы Нүһ әйәминдән. Көлиб бахыб дөйр: «Ай адәт гөян, Илаи чалсын сени ал үрөйиндән!»

Бахыб сүлүк әлдр бир гөшүм мәнә, Бу күнүш вөрәнә хөшүмүд сөнә? Дөмә әй каш ки, бу киркин эйәнә. Мәлиб ола әбәди, бата көкүндән.

Б. ЧӨБРАЙЛӨВ

Г. МЭММӨДДИ

Т. ЧИНКИЗ

Өз җурналики ТАНЫЯНЛАР

Халк арасында белез бир ләtifә фар: Бир дән күздән кечкәнә ушларга һәмниә ошу фито басырлар. Бир дофа һәмни дән ено күздән кечкәнә бир фит сәси яшир. Дөнүб башыр, күздә һен көсә көрүр, бунуи-да белез таштарәб тагмага башлайыр. Ошу даварырыб дейрәзәр: «А киши, сәжит ол, һара гачырса, даланча кәлән йөхдур». Дәли де-йиш: «Йо, мән өз фитими таныярым».

Түркиядә «Демократ Вәмир» гәзитиндә чыш эзән түрк журналисти Түркиядә дәнә әлмәсәни идиә әтмәк чәтидиләр, бунуи үчүн әлмәздә әсәсә дәнә йөхдур. Аңач ошун өз фитими ашын танымагына шубә әтмәк өлмәк. Шәһәрләрин һәр бир ади сәуә она фитин күчүл тә'сир эдәр, о, бир түрк шәһирин, мә-сәлә, ашагыдакы сәвәлрин охураен өзүндән чыдыр:

«Мән ер үзүдә әдәмләйрәм, Башымнә үстүдә күнәш ийиш сәтүр, Буларнә көчә инар әдә блядрәм!».

Түркия дәрһә бу ади сәвәлри башга чүр йөсарәг, коммунизм әләннә тәбигәт апармак үчүн гызғын фәләйһәтә башлайыр. О, бу шәһәр һагында языр: «Шәһәр бу шәһридә фәләш сий-финин өлгәдә һейкән әдәмләрдәкы фикрин сүзләр, башларынн үзәрләдәкы күнәш нәс коммунизм иделәлиә инарәдир».

Яхүд Түркия, шәһирин башга бир парчасына раст кәлир:

«Яг ягыш, Бәзә тарават кәтир, Биз сәки бүтүн варымгымазә көзәлирик».

Түркия бу шәһри охун кимн гышгарыр: «Түркия бу шәһридә коммунизм ингилабна инарә эдир, ошу сәбәсләликә көзәлидир языр».

Түркиядә макартачы журналистләрин әдә

биәта бу чүр һүчүн әтмәләри һалларына тәз-тәз раст кәләк олар. Чызмагарачы, Пияни—Сәфа «Милләт» гәзитиндә чыш эдәр, түрк

«Мән өз көйна достларымн— гәзет сәһнәлә-ринн дәфәләрә хәбәрләр әтмишәм, ләкин олар-ны инандыра биләмәшәм ки, бөйүк тәһүкә гарымсыңдылар».

Бу чүр «тангилчәләр» Түркиядә комму-низмнән гануидан кәнар ә'лән әдләмәснә бах-маврәг, ошун көкүнүн кәсәлмәсәсиндән нара-һат олуш, «коммунизмнә тәһүкәснә гарыш» тә'сирнә өз систематик мубәрзә апармагә ча-гырылар.

Онлар һәтта Ромен Роллан, Эмил Зола кимн «гарымсы язычыларын» әсәрларинн тәрчү-мәсә әләннә чыгылар.

Бунула беле Түркиянин ачыг көзү дәнәлә-ры коммунизмә гарыш бу чүр тәбигәт апа-рылмасынн лүзүмәсә һесәб әдирләр. Түркия мәдбуәтә ичәриндәкә тәрәттипләрәр һәрәкәтә һеч дә рәһбәт бәсләмәйән «Дәвр» журнәлнә өз «Чүмһүрийәт» гәзитнә беле, Түркиядә бу чүр шәһридә бүтүн тәрәттипләрәр фикрларинн мә'ля олачакындан бәс әдирләр. «Чүмһүрийә-тә» гәзити коммунизмә гарыш мубәрзәдән түрк дәнншарәг языр ки, бизмн мубәрзәларин бир гисмн яман төләшә дүшүрләр. Онлар гәзет-ләрә, журналәләрә, дәрс китабарына һүчүн әдирләр. Гәзет беле бир мисәл кәстәрләр: би-рисн ичтимән әдәват һагында бир сөз яса ону дәрһәл «хәричн әкәнә» әдләндирләр.

Пияни—Сәфа өз Түркия тәрәттипләрәр әсәр-ләр нәшр эдән гәзет өз журналәләрә һүчүн әдирәк, онларн башларынн итирижәдә тәсир-ләндирләр. Түркия охучулары һеч бу чүр чәнәбларын «соог мубәрзә»нин дәннәмәсә үчүн ара гызашдырдыларынн дә чох ях-шы бәшә дүшүрләр.

Пияни—Сәфа өз Түркия өз фитәларин таны-ян әдәмләрдир. Азыгыг, таратн өз достлуға чагыра һәр бир сәс онларн нараһат әдир.

Ә. ӘЛИ ОҒЛУ

Шимали Атлантика пактынын...

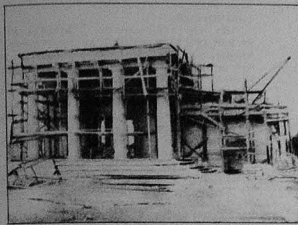

...достлуг мәнәэрәси

(Татарыстан МССР сәтирик «Чалн» журналындан)

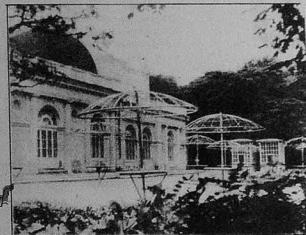
ДАЛДАН АТЫЛАН ДАШЛАР...

(Дәнизкәры паркында тикилән әстрада театры бу ил бәшә чәтдырмамышдыр).

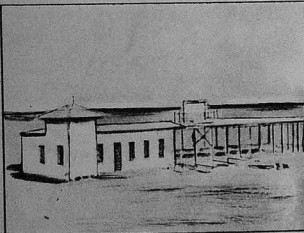
— Бақылларыла ә'дә олунушулу ки, бу илнн исти айдәрмидә бурлада кино өз консертә тамашә әдәкчәләр. Ил гуртарды, бина һазыр олмады.

(Пионерлар паркынын Чкалов күчәснә тәрәфиндә тикилмиш дөндүрмә павильонунн инашәтә чох кәч бәшә чәтдырды).

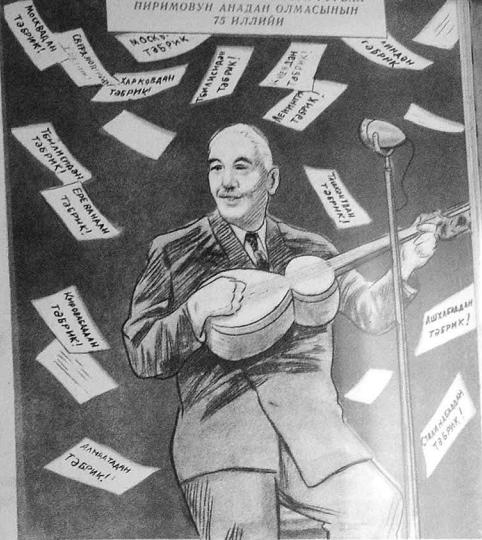

— Бу дөндүрмә павильонуну көрәдә өзүм дөнүб гәлдәм. Илнн соог айләрнндә кимдир ачыг һавала отуру дөндүрмә ейиш!

(Бузовна пляжында тикилән ресторән сооглар дүшәндә һазыр олмушдур).

— Пис ресторән дейил, әкәр пәйзәдә өз гышдә пляжә чиммәй кәлән ослә!

Гурбан Пиримовун тарынын сәсиннн әһс-сәдәсы.

ПРОКУРОР БУЛАҒЫ

Машинлар Хәчбулаг йаглагындакы Ленин дәрәсн әдләни ерә чәтәна, Аллаһвердиев башынн машыналы чыхарыб үчәдән деди:

— Сәхләйиш машыналы, төкәдүн ашагы! Ачыг сүфәрәдир, чәкин кабабы, уста дә үлкүчүн сәләсәли! Олаум Вагифи әдә бурлада сүнәт әдәтирәчәйм.

Гонәгәрдән бири ә'тирәз әдәди:

— Ай Чәфәр, нә чох дүрнә көзү булаг, бурала нә үчүн? — Прокурорун сөзүндән сәуә, сөз ола билмәз. Төкүдүн ашагы. Әдә бурлада дә булаг вар... О колун дәннәкә дашларын арасындан мөшүр һачы Сәмәд булаг ахарды, илнн сүю гуруб. Мән гәздән бу ер сөчмәшәм. Ачыг сүфәрәдир, мәтәли ашдә биләриннә.

...Ярым саатдан совра сүю гурмуш һачы Сәмәд булагынн үстүдә әдә бир бусат гуруду ки, сәсә дәләлә яйылды. Сәфәрәдиев район прокурору Чәфәр Аллаһвердиевинн олгунун сүнәт дәскәли бәш-ләнды... Едиләр, икдиләр, чәддиләр, охудулар... Мәчләсн азырлада прокурор бәзә гәләрәб ушәгә икрялик әдәтә икрялик әдәтә. Сәфәрәдиев район партия комитәсиннн шә'бә мүдирн Юсәф Гулдәвинн шә'иннә сәләг деди өз мәчләсәкәлләрән сорушудә:

— Биздән булаг башында ядикәр гәлмәдиләр, я йөз?..

Мәчләсәкәлләр гәлмәдиләр— дөдәләр.

— Бизмн ядикәримиз әдә бу булаг олачак. Мән һачы Сәмәдин рәһунун шад әдиб, бу булагы капиталны ремонт әдәтирәчәйм...

...Прокурор әдәднә әмәл әдәрәк устә чагыртдылар, даш кәртә-дирди, машынарла турба дашытдылар өз бир нәчә күдән совра, сүнәт дәскәлидә иктерәк әдән гонәгәр өндүн һачы Сәмәд булагынн башына топлашлар. Бу дөфә үстә дашла һөрүмүш, көз яшын кимн дурү сүю ахан прокурор булагынн ачылышы оладу.

...Булагын баш тәрәфиндә гоолмуш әбдәнинн ағ өртүяүн тәртәзә илә ачан гонәгәр, дашын үстүндә гызмышы бу сәвәлри охудулар:

ПРОКУРОР АЛЛАҺВЕРДИЕВ ЧӘФӘР ШИРВӘНЗӘДӘ, ОҒЛУМ ВАГИФИ ЯША, ЯРАТ!

...Илнн Хәчбулаг йаглагына йөдү дүшмәләр бу булагын янандан өтүб кәсәндә, Вагифи сүнәт дәскәлинын хәтәрләйиб, Сәфәрәдиев район прокурору Аллаһвердиевә афарин дейриләр.

Г. ӘСӘДОВ

Редактор — Әдәл Сәдыя — Редакция һей'әти: М. Абдуллаев, Н. Ахундов, С. Гәдирзәдә, К. Кәзимзәдә, С. Мәликов, Г. Мәмәдәли, И. Нәчәфәдул, М. Райим, С. Райман, С. Рүстәм.

«Коммунист» гәзитиннн нәшр. Дәнизкәрыннн адрәс: Бәки, Коммунист күчәсн, 1133. 4-чү гәпә, 2-чү мәртәбә. Тел. 267-17. Әбуна гияһәтн: аылгын 3 мәнәт.

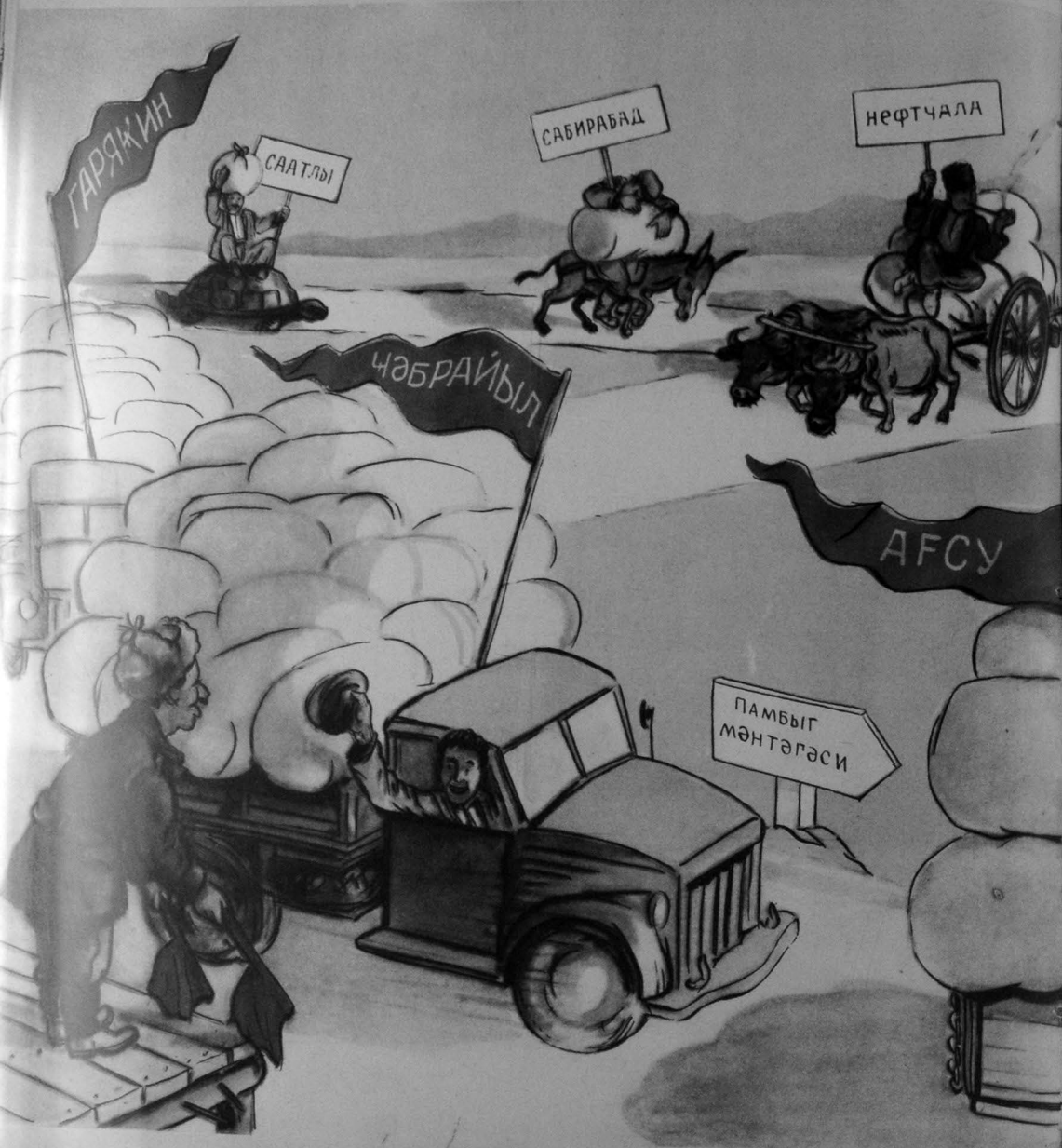
ФГ 00421. Сифәрш 10 002. Тираж 40.000. Кәтәп форматы 70x105. Чәпә икәләнмәсн 26/ХІ-85.

Азәрбајҹан ССР Мәдәниәт Нәзәрләдәннн 26 кәтәпсәр әдлән мәдәтләс. Бәкнә. Әдә Бәһриинн күчәсн 14.

Рәссам И. АХУНДОВ

Республикада памбыг йыгымында бир сыра районлар һәлә дә кери галыр.

— Сиз хош кәлмисиниз! Көз үстә ериниз вар. Анчаг билмирәм керидә галанлара нә дейим!